2008. M.157

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2008

POLISH

HIGHER LEVEL

Thursday, 19th June
Morning 9.30 a.m. to 12.30 p.m.

Język polski

Przeczytaj uważnie tekst, a następnie odpowiedz na pytania. Wykonaj wszystkie trzy części. Odpowiadaj własnymi słowami, wyłącznie w języku polskim.

O patriotyzmie i nacjonalizmie

1. Na jednym ze spotkań zadano mi niedawno pytanie, czy patriotyzm i nacjonalizm są pojęciami przeciwstawnymi. Pytanie warte zastanowienia, bo zarówno patriotyzm, jak i nacjonalizm stały się generatorami olbrzymich zasobów zbiorowej energii i woli działania, motywami zachowań i czynnikami wpływającymi na bieg historii i kształt świata.

2. Patriotyzm jest uczuciem. Uczuciem miłości do wspólnoty duchowej i materialnej wszystkich pokoleń przeszłych, żyjących i przyszłych; miłości wspólnoty ludzi osiadłych na tej samej ziemi, używających wspólnego języka, złączonych wspólną przeszłością, tradycją, obyczajem i kulturą.

3. Nacjonalizm, natomiast, jest światopoglądem – ideologią, która w oczach jego wyznawców uwalnia ich dążenia od hamulców natury etycznej. Własny naród stoi ponad wszelkimi innymi wartościami. Jest celem nadrzędnym, któremu należy podporządkować wszystko inne, a więc własne dążenia, plany, ambicje i interesy osobiste.

4. Patriotyzm jest wysoką wartością moralną, bo uczucie przywiązania do własnego kraju nie idzie w parze z nienawiścią czy wrogością do innych. Patriotyzm mieści w sobie szacunek i sympatię wobec patriotyzmu innych. W przeciwieństwie do nacjonalizmu patriotyzm nie jest konfliktogenny. Wręcz przeciwnie – towarzyszy mu często, choć nie zawsze, poczucie solidarności z ruchami patriotycznymi innych narodowości.

5. Korzenie nacjonalizmu tkwią natomiast w pojmowaniu postępu jako nieustannej walki gatunków. Zwycięża w niej silniejszy, niszcząc słabszego. Dążąc do prymatu własnych interesów kosztem innych, nacjonalizm stał się źródłem konfliktów prowadzących do wojen i tragedii ludzkich. Wystarczy przypomnieć losy nacjonalizmu w najbardziej zdeprawowanej postaci, jaką był hitleryzm w Niemczech i faszyzm Mussoliniego, a z przykładów ostatnich – tragiczny koniec nacjonalizmu serbskiego i losy Miloszevicia.

6. Słowa „patriota" i „patriotyzm" budzą jakieś ciepło. Patriotyzm oznacza gotowość do ofiary, wyrzeczeń, poświęceń, nie wyłączając ofiary z własnego życia, a także, co najtrudniejsze, życia najbliższych – rodziców, małżonków, dzieci. Tak bywało na przykład w latach okupacji niemieckiej. Człowiek poszukiwany przez gestapo mógł uciec, schować się, ale na miejscu pozostawała rodzina i płaciła albo więzieniem, zamknięciem w Oświęcimiu lub innym obozie, albo padała ofiarą masowych egzekucji. Łatwiej było narażać na śmierć siebie niż życie najbliższych.

7. Temperatura patriotyzmu spada, gdy nie ma zagrożenia z zewnątrz, i podnosi się, gdy państwo i naród znajdują się w niebezpieczeństwie. Na co dzień, w warunkach normalności, dominuje troska o rodzinę i samego siebie. Jest to naturalne i ludzkie. Dążenie do osobistego szczęścia nie pozostaje w żadnej sprzeczności ze służbą celom społecznym. Budując własne szczęście, budujemy siłę i pomyślność swego kraju.

8. Większość emigrantów, przeżywając nostalgię za utraconym – czasem na zawsze – krajem ojczystym, bardziej odczuwa potrzebę demonstrowania swoich uczuć patriotycznych aniżeli ludzie, którzy rzadko opuszczają miejsce stałego zamieszkania. Jako emigrant, który nie mógł nawet marzyć, że zakończy życie we własnym kraju, znam dobrze uczucie nostalgii – tęsknoty za widokiem narożnej kamienicy, przydrożnego krzyża, uliczek i zakątków rodzinnego miasta, a przede wszystkim, uczucie tęsknoty za otaczającą atmosferą swojskości. Tej swojskości, której nie można niczym zastąpić i której zawsze będzie brakować na obczyźnie. Polonia i emigracja szukają bezwiednie środków zastępczych. Usiłują odnaleźć swojskość w polskich kościołach i tradycjach, a także w organizowaniu uroczystości z okazji kolejnych rocznic.

9. Podsumowując, można skrótowo powiedzieć, że patriotyzm jest cnotą, nacjonalizm – grzechem.

opr. na podst.: Jan Nowak-Jeziorański, *O patriotyzmie i nacjonalizmie*, Gazeta Wyborcza, 10.11.2003

ZADANIA

Część I (30 / 100)

1. Wyjaśnij znaczenie poniższych wyrazów i sformułowań własnymi słowami:
a) **pojęcia przeciwstawne** (akapit 1)
b) **konfliktogenny** (akapit 4)
c) **prymat** (akapit 5)
d) **zdeprawowany** (akapit 5)
e) **swojskość** (akapit 8) **(1 x 5)**

2. W świetle przedstawionego artykułu wyjaśnij podkreślone wyrażenie w następującym zdaniu: „Nacjonalizm jest ideologią, która **w oczach jego wyznawców uwalnia ich dążenia od hamulców natury etycznej**." (akapit 3) **(5)**

3. Czego, zdaniem autora artykułu, najbardziej brakuje emigrantom na obczyźnie? Podaj trzy przykłady. (akapit 8) **(5)**

4. Na podstawie przeczytanego tekstu, wymień trzy cechy charakterystyczne patriotyzmu i dwie nacjonalizmu. **(5)**

5. Dlaczego, według autora, „łatwiej było narażać na śmierć siebie niż życie najbliższych”? (akapit 6) **(5)**

6. W akapicie 8. autor opisuje swoje odczucia „jako emigrant, który nie mógł nawet marzyć, że zakończy życie we własnym kraju”. Jaką rolę w kontekście całego artykułu odgrywa ta zmiana stylu na bardziej osobisty? **(5)**

Część II (30 / 100)

„Budując własne szczęście, budujemy siłę i pomyślność swego kraju”

Używając około 100 słów, napisz czy zgadzasz się z powyższym zdaniem z akapitu 7. Odpowiedź swoją uzasadnij.

Część III (40 / 100)

Napisz wypracowanie na jeden z poniższych tematów, używając około 300 słów:

1. ***Temperatura patriotyzmu wzrasta, gdy mieszka się za granicą!***

   ALBO

2. **Czy przez to, że żyjemy w świecie „hiperkomunikacji” – czyli korzystamy z poczty elektronicznej, czatów, telefonów komórkowych itp. – potrafimy się lepiej komunikować?**